

"VERWIJZING NAAR HET SBO IS NIET MEER NODIG"

FEBRUARI 2024

Op de dalton basisschool Europa in Enschede krijgen leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte hulp van een zogenoemde 'maatwerkleerkracht' die jarenlang ervaring heeft in het speciaal basisonderwijs (sbo). Niet alleen leerlingen, maar ook leerkrachten hebben baat bij deze vorm van inclusiever onderwijs, vertellen maatwerkleerkracht Sanne Bijkerk en groep 8-leerkracht Lindy Hardeman. Hoe ziet de ondersteuning van leerkrachten eruit?

Het team van basisschool Europa, samenwerkingsverband Twente Oost (PO) en Stichting Consent (het bestuur van de school), ontwikkelden drie jaar geleden een specifiek arrangement om het aantal sbo-verwijzingen te verminderen: de school krijgt extra middelen om expertise uit het sbo in te zetten in de reguliere groepen. Concreet betekent dit dat Sanne Bijkerk, die vele jaren ervaring heeft in het sbo, is aangesteld als 'maatwerkleerkracht'. Zij werkte aanvankelijk op detacheringsbasis, maar maakt inmiddels structureel deel uit van de formatie van de school.

MAATWERKLEERLINGEN

Hoewel basisschool Europa leerlingen al veel extra ondersteuning biedt, werden er toch wel eens kinderen verwezen naar

het sbo of so, vertelt Hardeman. "Zeker bij verwijzingen naar het sbo hadden wij vaak het idee dat het niet nodig was geweest als we iemand in huis hadden gehad die de tijd en de expertise heeft om deze kinderen extra te ondersteunen. Die wens is opgepakt door ons bestuur en het samenwerkingsverband. Nu krijgen deze kinderen als 'maatwerkleerling' extra ondersteuning van Sanne en kunnen ze hier op school blijven. Ook kinderen van andere scholen in de buurt kunnen als maatwerkleerling bij ons terecht. Dit arrangement is bedoeld voor kinderen die niet verder dan 3 kilometer van onze school af wonen, want we willen gewoon een buurtschool blijven."

Drie dagen per week is Bijkerk op school om de maatwerkleerlingen te ondersteunen. Op dit moment zijn dat er acht. De naam zegt het al: elke leerling krijgt ondersteuning op maat, bij voorkeur in de reguliere groep. "Ik doe dat in overleg met de leerkracht, de ouders, de intern begeleider en andere professionals die bij het kind zijn betrokken", vertelt Bijkerk. "Ik ondersteun kinderen bijvoorbeeld bij rekenen of taal, ik help ze om de instructie van de leerkracht goed te begrijpen, ik herhaal leerstof of ik neem een kind even mee uit de groep omdat het overprikkeld raakt. Ik richt me in de eerste plaats op de maatwerkleerlingen, maar als het zinvol en mogelijk is, kunnen andere kinderen meedoen. Als ik bijvoorbeeld met een leerling ga

rekenen, dan neem ik er een paar leerlingen bij die die ondersteuning ook kunnen gebruiken. Zo profiteren zoveel mogelijk kinderen van mijn ondersteuning."

LEERKRACHTVAARDIGHEDEN

Sinds Bijkerk op de school werkt, zijn er geen kinderen meer naar het sbo verwezen. "Ik denk dat verwijzing naar het sbo niet meer nodig is, want dit werkt heel erg goed, ook omdat de leerkrachten steeds sterker worden."

Want naast ondersteuning van de maatwerklerlingen, heeft Bijkerk de taak om leerkrachten te ondersteunen en te professionaliseren. Dat gebeurt niet allemaal 'gepland', vertelt ze. "Als ik op school ben, kunnen leerkrachten mij altijd om advies of hulp vragen, ook leerkrachten die geen maatwerklerlingen in de groep hebben. Als ik in een klas bezig ben met een leerling, zie ik ook allerlei andere dingen, bijvoorbeeld dat een kind de instructie van de leerkracht niet begrijpt. Dat bespreek ik dan met de leerkracht en ik geef suggesties om het op een andere manier te doen. Het kunnen hele kleine dingen zijn, die bij een bepaalde leerling net het verschil maken."

Hardeman bevestigt dat. "Doordat Sanne veel ervaring heeft in het sbo, geeft ze ons goede tips en adviezen. Zij ziet dingen die je zelf niet meer ziet omdat je het altijd op die manier

doet. Als zij vraagt waaróm je het zo doet, dan realiseer je je dat je dat eigenlijk niet weet. Zo opent ze ons vaak de ogen en reikt ze ons houdingen of werkwijzen aan die effectiever zijn. Natuurlijk moet je daar als leerkracht wel voor open staan." "Het is een voorwaarde dat leerkrachten naar zichzelf willen kijken", bevestigt Bijkerk. "Wat kan ik anders doen? Die houding - open staan voor feedback en leren - is essentieel, want meestal gaat het om leerkrachtvaardigheden. Daar moet je als leerkracht aan willen werken."

COACHEN EN ONTLASTEN

Bijkerk is opgeleid tot co-teacher en videocoach en biedt leerkrachten als zodanig ook ondersteuning bij wat verdergaande ondersteuningsvragen. Als een leerkracht een hulpvraag heeft, bekijkt zij samen met de leerkracht op welke manier ze daarmee het beste aan de slag kunnen gaan. "Videocoaching kan heel goed werken, maar niet alle leerkrachten voelen zich prettig met een camera in de klas en het is ook niet voor elke hulpvraag de beste methode", vertelt Bijkerk. "Er zijn ook andere manieren waarop ik hulpvragen oppak, bijvoorbeeld door een les samen voor te bereiden en samen te geven. Ik verzorg dan het lesonderdeel waar de hulpvraag van de leerkracht betrekking op heeft. Niet zozeer vanuit het idee dat ik de expert ben, maar meer om een voorbeeld te laten zien van een andere manier om iets aan te pakken."

Met de inzet van Bijkerk worden leerkrachten geprofessionaliseerd, maar ook ontlast. Het geeft hen immers veel ruimte als er iemand in de klas is die aandacht en tijd besteedt aan de maatwerklerlingen. Ook draagt ze zorg voor de administratie die dit ondersteuningsarrangement met zich meebrengt en werkt ze nauw samen met de intern begeleider.

HOUDING EN COMMITMENT

Over de vraag wat de belangrijkste succesfactoren zijn van deze vorm van inclusiever onderwijs, hoeven Bijkerk en Hardeman niet lang na te denken: de houding van leerkrachten en commitment van het hele team. "Basaal is dat leerkrachten bereid zijn om naar zichzelf te kijken en dat ze willen leren", zegt Bijkerk. "Maar ook dat ze denken in oplossingen. Dat betekent overigens niet dat er geen grenzen zijn, want het is belangrijk dat je tijdig inziet als een kind beter op z'n plek is in het speciaal onderwijs."

De tweede succesfactor, draagvlak in het team, is op basisschool Europa heel sterk. Dat heeft onder meer te maken met de leerlingenpopulatie, vertelt Hardeman. "Wij hebben een populatie die sowieso meer ondersteuning vraagt, dus dat is voor ons heel vanzelfsprekend. Toen dit voorstel kwam, was er dan ook niemand die bedenkingen had. We zeiden unaniem: doen!"

MEER INFORMATIE

Sanne Bijkerk

s.bijkerk@consentscholen.nl
www.odbseuropa.nl

Lindy Hardeman

l.hardeman@consentscholen.nl
www.odbseuropa.nl